

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 81
UDC 82
UDC 008

ISSN 2545-3998

ПАЛИМПСЕСТ

МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИНГВИСТИЧКИ, КНИЖЕВНИ
И КУЛТУРОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА

PALIMPSEST

INTERNATIONAL JOURNAL FOR LINGUISTIC, LITERARY
AND CULTURAL RESEARCH

PALMK, VOL 3, NO 6, STIP, MACEDONIA, 2018

ГОД. III, БР. 6
ШТИП, 2018

VOL. III, NO 6
STIP, 2018

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

Год. 3, Бр. 6
Штип, 2018

Vol. 3, No 6
Stip, 2018

PALMK, VOL 3, NO 6, STIP, MACEDONIA, 2018

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

ИЗДАВА

Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, Штип,
Република Македонија

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Ранко Младеноски

УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Виктор Фридман, Универзитет во Чикаго, САД
Толе Белчев, Универзитет „Гоце Делчев“, Република Македонија
Нина Даскаловска, Универзитет „Гоце Делчев“, Република Македонија
Ала Шешкен, Универзитет Ломоносов, Руска Федерација
Олга Панкина, НВО Македонски културен центар, Руска Федерација
Георгета Раца, Универзитет Банат, Романија
Астрид Симоне Грослер, Универзитет Банат, Романија
Горан Калогера, Универзитет во Риека, Хрватска
Дејан Дуриќ, Универзитет во Риека, Хрватска
Шандор Чегледи, Универзитет во Панонија, Унгарија
Ева Бус, Универзитет во Панонија, Унгарија
Хусејин Озбај, Универзитет Гази, Република Турција
Зеки Ѓурел, Универзитет Гази, Република Турција
Елена Дараданова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Ина Христова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Џозеф Пониах, Национален институт за технологија, Индија
Сагхарај Венкатесан, Национален институт за технологија, Индија
Петар Пенда, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Данило Капасо, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Мета Лах, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Намита Субиото, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Ана Пеличер-Санчез, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Мајкл Грини, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Татјана Ѓурин, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Диана Поповиќ, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Жан Пол Мејер, Универзитет во Стразбур, Република Франција
Жан Марк Веркруз, Универзитет во Артуа, Република Франција
Регула Бусин, Швајцарија
Натале Фиорето, Универзитет во Перуца, Италија
Оливер Хербст, Универзитет во Вурцбург, Германија

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

PUBLISHED BY

Goce Delcev University, Faculty of Philology, Stip,
Republic of Macedonia

EDITOR-IN-CHIEF

Ranko Mladenovski

EDITORIAL BOARD

Victor Friedman, University of Chicago, United States of America
Tole Belcev, Goce Delcev University, Republic of Macedonia
Nina Daskalovska, Goce Delcev University, Republic of Macedonia
Alla Sheshken, Lomonosov Moscow State University, Russian Federation
Olga Pankina, NGO Macedonian Cultural Centre, Russian Federation
Georgeta Rata, Banat University, Romania
Astrid Simone Grosler, Banat University, Romania
Goran Kalogjera, University of Rijeka, Croatia
Dejan Duric, University of Rijeka, Croatia
Sándor Czeglédi, University of Pannonia, Hungary
Éva Bús, University of Pannonia, Hungary
Husejin Ozbaj, GAZI University, Republic of Turkey
Zeki Gurel, GAZI University, Republic of Turkey
Elena Daradanova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Ina Hristova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Joseph Ponniah, National Institute of Technology, India
Sathyaraj Venkatesan, National Institute of Technology, India
Petar Penda, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Danilo Capasso, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Meta Lah, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Namita Subiotto, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Ana Pellicer Sanchez, The University of Nottingham, United Kingdom
Michael Greaney, Lancaster University, United Kingdom
Tatjana Durin, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Diana Popovic, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Jean-Paul Meyer, University of Strasbourg, French Republic
Jean-Marc Vercruyse, Artois University, French Republic
Regula Busin, Switzerland
Natale Fioretto, University of Perugia, Italy
Oliver Herbst, University of Wurzburg, Germany

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Драгана Кузмановска
Толе Белчев
Нина Даскаловска
Билјана Ивановска
Светлана Јакимовска
Марија Леонтиќ
Јована Караникиќ Јосимовска

ЈАЗИЧНО УРЕДУВАЊЕ

Даница Гавриловска–Атанасовска (македонски јазик)
Весна Продановска (англиски јазик)
Толе Белчев (руски јазик)
Билјана Ивановска (германски јазик)
Марија Леонтиќ (турски јазик)
Светлана Јакимовска (француски јазик)
Јована Караникиќ Јосимовска (италијански јазик)

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

Славе Димитров

АДРЕСА

ПАЛИМПСЕСТ
РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
п. факс 201
МК-2000 Штип, Македонија

Меѓународното научно списание „Палимпсест“ излегува двапати годишно во печатена и во електронска форма на посебна веб-страница на веб-порталот на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип:

<http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Трудовите во списанието се објавуваат на следните јазици: македонски јазик, англиски јазик, германски јазик, француски јазик, руски јазик, турски јазик и италијански јазик.

Трудовите се рецензираат.

EDITORIAL COUNCIL

Dragana Kuzmanovska
Tole Belcev
Nina Daskalovska
Biljana Ivanovska
Svetlana Jakimovska
Marija Leontik
Jovana Karanikik Josimovska

LANGUAGE EDITORS

Danica Gavrilovska-Atanasovska (Macedonian language)
Vesna Prodanovska (English language)
Tole Belcev (Russian language)
Biljana Ivanovska (German language)
Marija Leontik (Turkish language)
Svetlana Jakimovska (French language)
Jovana Karanikik Josimovska (Italian language)

TECHNICAL EDITOR

Slave Dimitrov

ADDRESS

PALIMPSEST
EDITORIAL COUNCIL
Faculty of Philology
Krste Misirkov 10-A
P.O. Box 201
MK-2000, Stip, Macedonia

The International Scientific Journal “Palimpsest” is issued twice a year in printed form and online at the following website of the web portal of Goce Delcev University in Stip:

<http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Papers can be submitted and published in the following languages: Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish and Italian language.

All papers are peer-reviewed.

BIBLIOGRAPHIC INFORMATION

Journal Name	PALIMPSEST International Journal for Linguistic, Literary and Cultural Research
Abbreviation	PALMK
ISSN (print)	2545-398X
ISSN (online)	2545-3998
Knowledge field: UDC code	UDC 81 UDC 82 UDC 008
Article Format	HTML/ PDF; PRINT/ B5
Article Language	Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish, Italian
Type of Access	Open Access e-journal
Type of Review	Double-blind peer review
Type of Publication	Electronic version and print version
First Published	2016
Publisher	Goce Delcev University, Faculty of Philology, Stip, Republic of Macedonia
Frequency of Publication	Twice a year
Subject Category	Language and Linguistics, Literature and Literary Theory, Education, Cultural Studies
Chief Editor	Ranko Mladenoski
Country of Origin	Republic of Macedonia
Online Address	http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL
E-mail	palimpsest@ugd.edu.mk Academia edu https://www.ugd.academia.edu/ PALIMPSESTПАЛИМПСЕСТ
	Research Gate https://www.researchgate.net/profile/Palimpsest_ Palimpsest2
Profiles	Facebook Palimpsest / Палимпсест Twitter https://twitter.com/palimpsest22 SCRIBD https://www.scribd.com/user/359191573/Palimpsest- Палимпсест

СОДРЖИНА / TABLE OF CONTENTS

15 ПРЕДГОВОР

Толе Белчев, уредник на „Палимпсест“

FOREWORD

Tole Belcev, editor of Palimpsest

ЈАЗИК / LANGUAGE

19 Gondo Bleu Gildas

COMPARAISON ET MARQUEURS COMPARATIFS EN DAN EST

Gondo Bleu Gildas

COMPARISON AND COMPARATIVE MARKERS IN DAN EAST

33 Luciana Guido Shrempf

ANALISI LINGUISTICA DI ALCUNE CARATTERISTICHE MORFOSINTATTICHE E LESSICALI DELLA COMUNICAZIONE SOCIALE IN ITALIA

Luciana Guido Shrempf

LINGUISTIC ANALYSIS OF SOME MORPHOSYNTACTIC AND LEXICAL CHARACTERISTICS OF SOCIAL COMMUNICATION IN ITALY

45 Rita Scotti Jurić, Isabella Matticchio

DAL BILINGUISMO AL PLURILINGUISMO, DALLA MULTICULTURALITÀ ALL'INTERCULTURALITÀ. ESSERE ITALIANI IN ISTRIA

Rita Scotti Jurić, Isabella Matticchio

FROM BILINGUALISM TO PLURILINGUALISM, FROM MULTICULTURALISM TO INTERCULTURALISM. BEING ITALIAN IN ISTRIA

55 Sanja Maglov

A GENRE-BASED ANALYSIS OF VARIATION IN THE SOCIAL SCIENCE AND MECHANICAL ENGINEERING ABSTRACTS IN ENGLISH AND SERBIAN

69 Gülşen Yılmaz

KALIP SÖZLER ve “YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE ÖĞRETİM SETİ” ADLI DERS KİTABINDAKİ KALIP SÖZLERİN ANLAMSAZ ve BAĞLAMSAL OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

Gülşen Yılmaz

THE SEMANTIC AND CONTEXTUAL ASSESMENT OF CLICHÉ WORDS IN THE COURSE BOOK “TURKISH TEACHING SET FOR FOREIGNERS”

81 Виолета Јанушева, Христина Видевска

УПОТРЕБА НА ТОЧКАТА ВО ЗНАЦИТЕ ЗА ДИРЕКТНА РЕЧ ВО
МАКЕДОНСКИОТ СТАНДАРДЕН ЈАЗИК

Violeta Janusheva, Hristina Videvska

THE USE OF THE FULL STOP IN THE DIRECT SPEECH IN THE
MACEDONIAN STANDARD LANGUAGE

93 Zoran Nikolovski

AN OVERVIEW OF LANGUAGE POLICY IN FRANCE

101 Катарина Ѓурчевска Атанасовска, Соња Китановска-Кимовска

СТИЛОТ И ПРЕВЕДУВАЊЕТО НИЗ ПРИЗМАТА НА КОГНИТИВНАТА
УЛОГА НА ПРЕВЕДУВАЧОТ КАКО ПРИМАТЕЛ НА ТЕКСТОТ ПРИ
КРЕАТИВНИОТ ПРОЦЕС

Katarina Gjurchevska Atanasovska, Sonya Kitanovska-Kimovska

TRANSLATION AND STYLE PERCEIVED THROUGH THE COGNITIVE
ROLE OF THE TRANSLATOR AS A TEXT RECEIVER DURING THE
CREATIVE PROCESS

113 Марија Кусевска

ТЕОРЕТСКИ ПРЕТПОСТАВКИ НА ДИРЕКТНОТО И ИНДИРЕКТНОТО
ИЗРАЗУВАЊЕ

Marija Kusevska

THEORETICAL PERSPECTIVES OF DIRECTNESS AND INDIRECTNESS

125 Марија Леонтик

ВИДОВИ РЕЧЕНИЦИ ВО ТУРСКИОТ ЈАЗИК И НИВНИТЕ
ЕКВИВАЛЕНТИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК

Marija Leontik

TYPES OF SENTENCES IN TURKISH LANGUAGE AND THEIR
EQUIVALENCE IN MACEDONIAN LANGUAGE

137 Деспина Минова

ПРИЛОЗИТЕ ВО РОМАНОТ „ЦРНА КНИГА“ ОД ОРХАН ПАМУК И
НИВНИТЕ ПРЕВОДНИ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО ПРЕВОДОТ НА ИЛХАМИ
ЕМИН

Despina Minova

ARTICLES IN THE NOVEL „BLACK BOOK“ BY ORHAN PAMUK AND
THEIR TRANSLATION EQUIVALENTS IN THE TRANSLATION OF ILHAMI
EMIN

КНИЖЕВНОСТ / LITERATURE

- 151 Ali Lihi**
DE L'ONOMASTIQUE ET DE L'ESPACE FICTIONNALISE:
L'AFFIRMATION DE L'IDENTITE DANS L'ŒUVRE DE MOHA SOUAG
Ali Lihi
ONOMASTICS AND FICTIONALIZED SPACE:
AFFIRMATION OF IDENTITY IN THE WORK OF MOHA SOUAG
- 161 Eva Mesárová**
SCRITTORE-TRADUTTORE E CULTURA LETTERARIA EUROPEA
Eva Mesárová
WRITER-TRANSLATOR AND EUROPEAN LITERARY CULTURE
- 171 Turgay Kabak**
RİZE İLİNDE ÖLÜM ETRAFINDA GELİŞEN HALK İNANIŞLARI ÜZERİNE
Turgay Kabak
SOCIAL BELIEFS DEVELOPED AROUND DEATH IN RIZE PROVINCE
- 179 Ignac Fock**
LA FOLIE DE FLAUBERT DANS LES MÉMOIRES D'UN FOU:
CONCILIER L'AUTOBIOGRAPHIE ET LA FICTION
Ignac Fock
FLAUBERT'S MADNESS IN MEMOIRS OF A MADMAN:
RECONCILING AUTOBIOGRAPHY AND FICTION
- 209 Eva Gjorgjievska**
LE DÉVELOPPEMENT ET LA DÉGRADATION D'UN PERSONNAGE
DE PROUST: LE BARON DE CHARLUS
Eva Gjorgjievska
THE DEVELOPMENT AND THE DEGRADATION OF A PROUSTIAN
CHARACTER: THE BARON DE CHARLUS
- 217 Danijela Kostadinović**
FEATURES OF SHORT STORIES FOR CHILDREN BY MOŠA ODALOVIĆ
- 227 Neslihan Huri Yiğit**
AFYONKARAHİSAR YÖRESİ KÖY SEYİRLİK OYUNLARINDAN
"DEVECİ" OYUNU
Neslihan Huri Yiğit
A THEATRICAL VILLAGE PLAY FROM AFYONKARAHISAR REGION:
"CAMELEER PLAY"

КУЛТУРА / CULTURE

- 227 Petar Namicev, Ekaterina Namiceva**
WOOD CARVING – TRADITIONAL ART EMBEDDED IN THE
HISTORIC OBJECTS
- 241 Стојанче Костов**
КОРЕОГРАФИЈА И СЦЕНСКА АДАПТАЦИЈА –
ФОРМИ НА СЦЕНСКО-УМЕТНИЧКА ПРЕЗЕНТАЦИЈА НА ОРСКАТА
ТРАДИЦИЈА (КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА)
Stojance Kostov
COREOGRAPHY AND STAGE ADAPTATION -
FORMS OF STAGE PRESENTATION OF THE FOLK DANCE TRADITION
(COMPARATIVE ANALYSIS)
- 251 Маја Манчевска**
УЛОГАТА НА ФЕМИНИЗМОТ ВО БОРБАТА ЗА ПОЛИТИЧКА
ПАРТИЦИПАЦИЈА
Maja Mancevska
THE ROLE OF FEMINISM IN THE STRUGGLE FOR POLITICAL PARTICI-
PATION

МЕТОДИКА НА НАСТАВАТА / TEACHING METHODOLOGY

- 267 Tatjana Marjanović**
FOUR SUCCESSIVE GENERATIONS OF STUDENTS AND A GRAMMAR
TEST: SHOULD WE BE ALARMED?
- 281 Марија Тодорова, Татјана Уланска**
УСВОЈУВАЊЕ НА ШПАНСКИОТ ЈАЗИК КАКО ТРЕТ ЈАЗИК КАЈ
МАКЕДОНСКИТЕ СТУДЕНТИ
Marija Todorova, Tatjana Ulanska
ACQUISITION OF SPANISH AS A THIRD LANGUAGE BY MACEDONIAN
LEARNERS

ПРИКАЗИ / BOOK REVIEWS

293 Васил Тоциновски

ИДЕИТЕ И ИДЕАЛИТЕ НА XIX ВЕК ВО ПРИЛЕП И ПРИЛЕПСКО

Vasil Tocinovski

THE IDEAS AND IDEALS OF THE XIX CENTURY IN PRILEP
AND THE PRILEP REGION

297 Луси Караниколова-Чочоровска

„ХЕРАКЛЕЈА ЛИНКЕСТИС“ ОД ВАЊА АНГЕЛОВА ИЛИ: ЗА
ДРЕВНОСТА, СТАМЕНОСТА, ЧОВЕЧНОСТА И БЕСКОНЕЧНОСТА

Lusi Karanikolova-Chochorovska

„HERACLEA LYNCESTIS“ FROM VANJA ANGELOVA OR: ABOUT AN-
CIENT HISTORY, TOUGHNESS, HUMANITY AND INFINITY

ДОДАТОК / APPENDIX

305 ПОВИК ЗА ОБЈАВУВАЊЕ ТРУДОВИ

ВО МЕЃУНАРОДНОТО НАУЧНО СПИСАНИЕ „ПАЛИМПСЕСТ“

CALL FOR PAPERS

FOR THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “PALIMPSEST”

ПРЕДГОВОР

Шестиот број на меѓународното научно списание „Палимпсест“ доаѓа како потврда на заложбите од уредниците на оваа научна публикација, но и на раководството и на сиот наставен кадар од Филолошкиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, за поставување на квалитетот на списанието во секоја смисла на едно повисоко ниво во однос на сите претходно објавени броеви. Впрочем, трудовите што се објавуваат во овој број од списанието и нивната солидна научно-истражувачка вредност го илустрираат зголемениот интерес на лингвистите, книжевните теоретичари, историчари и критичари, културолозите и методичарите на наставата од Македонија и од странство за учество во креирањето на секој нареден број. Имено, во шестиот број на „Палимпсест“ се приложени 25 научни, стручни и прегледни трудови на автори од Македонија (од Универзитетот „Гоце Делчев во Штип, од Универзитетот „Св. Климент Охридски“ од Битола и од Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ од Скопје), но и од други земји како што се Србија, Хрватска, Словенија, Босна и Херцеговина, Словачка, Турција, Брегот на Слоновата Коска и Мароко, во петте постојани рубрики од списанието: Јазик, Книжевност, Култура, Методика на наставата и Прикази. Очигледно е дека за меѓународното научно списание „Палимпсест“, полека но сигурно, се прошируваат сферите на интерес во голем број научни кругови во разни држави од нашата планета. Во таа смисла, пријатно изненадува покажаниот огромен интерес за објавување на научни и стручни трудови во „Палимпсест“ од нашите почитувани колешки и колеги од африканскиот научен круг.

Од друга страна, преку интересот на странските истражувачи за нашето списание, на индиректен начин и Филолошкиот факултет од Штип ја продлабочува и ја проширува научната соработка со поголем број странски универзитети што е во духот на современото високо образование во светски рамки. Во таа смисла, со задоволство можеме да констатираме дека меѓународното научно списание „Палимпсест“ дава значаен прилог во развојот и растежот на нашиот Факултет на меѓународно ниво.

Нема сомнение дека ова наше меѓународно научно списание и натаму ќе се развива по нагорна линија со што ќе нуди значаен придонес во унапредувањето и афирмирањето на македонската, но и на светската модерна научно-истражувачка работа од областите лингвистика, наука за книжевноста, методика на наставата и културологија. Упорноста и ентузијазмот на големиот број учесници од 17 земји во светот коишто се вклучени во креирањето на секој број од „Палимпсест“ претставуваат солидна основа за нашата верба во брзиот растеж на квалитетот на оваа меѓународна научна публикација. Со таква верба и ви ги нудиме за читање трудовите од шестиот број на „Палимпсест“.

Толе Белчев, уредник на „Палимпсест“

FOREWORD

The sixth issue of the international scientific journal “Palimpsest” is not only a confirmation of the efforts of the editors of this scientific publication, but also of the management and the academic staff of the Faculty of Philology at Goce Delcev University - Stip for raising the journal’s quality in every sense to a higher level in relation to all previously published issues. In fact, the papers published in this issue and their solid scientific and research value illustrate the growing interest of linguists, literary theorists, historians and critics, cultural scientists and teaching methodologists from Macedonia and abroad for participating in the creation of each upcoming issue. Namely, the sixth issue of “Palimpsest” contains 25 research, theoretical and review papers by authors not only from Macedonia (from Goce Delcev University in Stip, St. Kliment Ohridski University in Bitola, and St. Cyril and Methodius University in Skopje), but also from other countries such as Serbia, Croatia, Slovenia, Bosnia and Herzegovina, Slovakia, Turkey, Ivory Coast and Morocco, in the five permanent sections of the journal: Language, Literature, Culture, Teaching Methodology and Book Reviews. It is obvious that the international scientific journal “Palimpsest” slowly but surely expands its areas of interest in many scientific circles in many countries worldwide. In that sense, it is a pleasant surprise that there is great interest in publishing research and theoretical papers in our journal by our respected colleagues from the African scientific circles.

On the other hand, through the interest of foreign researchers the Faculty of Philology in Stip indirectly deepens and extends the scientific cooperation with a number of foreign universities, which is in the spirit of contemporary higher education worldwide. In that sense, we can gladly state that the international scientific journal “Palimpsest” gives a significant contribution to the development and growth of our Faculty internationally.

There is no doubt that this international scientific journal will continue to develop in an upward direction, which will offer significant contribution to the promotion and affirmation of the Macedonian as well as the world’s modern scientific and research work in the fields of linguistics, literary theory, teaching methodology and culture. The persistence and enthusiasm of the large number of participants from 17 countries in the world involved in the creation of every issue of “Palimpsest” provide a solid basis for our belief in the rapid growth of the quality of this international scientific publication. With such faith, we invite you to read the papers in the sixth issue of “Palimpsest”.

Tole Belcev, editor of “Palimpsest”

ТЕОРЕТСКИ ПРЕТПОСТАВКИ НА ДИРЕКТНОТО И ИНДИРЕКТНОТО ИЗРАЗУВАЊЕ

Марија Кусевска

Универзитет „Гоце Делчев“, Република Македонија
marija.kusevska@ugd.edu.mk

Апстракт: Директното и индиректното изразување се често причина за недоразбирање во интеркултурната комуникација, што доведува до меѓусебно определување на учесниците како груби, незаинтересирани, дрски, неучтиви и сл. Овие два вида изразување се тесно поврзани со говорните чинови. Поттик за овој труд е зголемениот интерес за анализа на говорните чинови во македонскиот јазик и за нивно контрастивно проучување со други јазици. Во него даваме преглед на теориите за директните и индиректните говорни чинови и за нивната поврзаност со културата и предлагаме рамка за нивно проучување.

Клучни зборови: говорни чинови, инференција, конвенционален, учтивост.

Дефинирање на говорните чинови

Во своето дело *Како да се работи со зборовите (How to do things with words)*, Остин (Austin, 1962) забележува дека исказите не само што имаат смисла и изразуваат референтност туку и вршат дејство. Преку нив замолуваме, ветуваме, се извинуваме, приговараме и сл. Така, исказот *Сакам капучино* може да го разгледуваме од три аспекти: 1. Тоа е потврдна реченица која има смисла и изразува референтност (**локуциски чин**); 2. Говорителот го изговорил со некаква намера (**илокуциски чин**); 3. Исказите произведени со намера да се изрази некој говорен чин обично предизвикуваат кај соговорникот одредени чувства, мисли или постапки (**перлокуциски чин**). Илокуцискиот чин е централен за говорните чинови и тој определува за кој говорен чин станува збор. Најприфатена класификација на говорните чинови е класификацијата на Џон Серл (Searle, 1979) во која се издвојуваат следните видови: 1. *асертивни*, кои бараат говорителот да биде посветен на вистинитоста на изразената пропозиција (тврдење, верување, заклучување); 2. *директивни*, со кои говорителот се обидува да го натера соговорникот да направи нешто (наредување, замолување, поканување, дозволување, советување); 3. *комисивни*, со кои говорителот се обврзува да направи нешто во иднина (ветување, понудување, заканување); 4. *експресивни*, кои изразуваат психолошка состојба (заблагодарување, извинување, честитање, изразување сочувство); и 5. *декларативни*, кои предизвикуваат непосредни промени во моментот кога ќе се изговораат и кои обично зависат од разработени нелингвистички институции, на пример објава на војна, крштавање,

отпуштање од работа и сл. Кога се зборува за говорните чиновни, вообичаено е тие да се класифицираат како **директни** и **индиректни**. Имено, може да употребиме различни искази ако сакаме да побараме од неког да престане да зборува, бидејќи ни пречи: *Ве замолувам да престанете да зборувате; Престанете да зборувате; Можете ли да престанете да зборувате; Ништо не можам да слушнам.*

Директноста и индиректноста како буквално и додадено значење

Директните говорни чиновни, Серл (Searle, 1979) ги поврзува со буквалното значење на исказите. Од друга страна, нивното индиректно илокуциско значење се однесува на другите илокуции кои тој исказ би можел да ги изрази. Интересен е примерот на Пинкер (Pinker, 2007) во кој возачот кој бил запрен бидејќи поминал на црвено светло му вели на полицаецот „Уф, се извинувам, може ли ова некако да го средиме сега“.¹ Тој може да биде разбран дека нуди пари, но не мора. Како ќе биде протолкуван овој исказ зависи од други околности. Кларк (Clark, 2013) наведува дека, иако на прв поглед изгледа дека е едноставно да се определат директните говорни чиновни, во реалниот говор ретко се среќаваат искази за кои не е потребно декодирање на нивното инферентно/ имплицитно значење. Грунди (Grundy, 1995, во Grainger & Mills, 2016, стр. 53) го наведува примерот *Радион ги отстранува нечистотијата и мирисот (Radion removes dirt and odours)* кој, иако изгледа јасен и експлицитен, имплицира дека овој прашок е подобар од преостанатите, бидејќи не само што ја отстранува нечистотијата (а тоа го прават сите преостанати прашоци) туку го отстранува и мирисот (а тоа другите прашоци не го постигнуваат).

Според Серл (Searle, 1979, стр. 32) **индиректните говорни чиновни** може да се објаснат од гледна точка на теоријата за говорните чиновни, некои општи принципи за кооперативноста во конверзацијата (Grice, 1975) и заедничкото знаење на учесниците во конверзацијата, како и на способноста на соговорникот да изведува инференции. Серл (Searle, 1979) смета дека има два вида индиректни говорни чиновни: 1. оние кои може да се изведат преку **инференција**; и 2. оние кои може да се изведат преку **конвенционалните изрази** за реализација на одредени говорни чиновни. За првите го наведува следниот пример:

А: Ајде да одиме на кино?²

Б: Имам за учење.

За втората група индиректни говорни чиновни карактеристична е препознатливоста на нивната форма, нивната **конвенционалност**. Како најтипичен говорен чин, Серл за пример го зема замолувањето. Индиректноста во овој случај ја објаснува преку учтивоста. Така исказите *Можеш ли да ми ја подадеш солта?*, *Ќе сакаш ли да ми ја подадеш солта?*,

¹ Gee, officer, I was wondering whether there might be some way we could take care of the ticket here. (Pinker, 2007, p. 438).

² 1. Student X: Let's go to the movies tonight.

2. Student Y: I have to study for an exam (преводот е на авторот).

Би сакале ли да ми помогнете?, Се надевам ќе го завршите тоа, се индиректни, бидејќи нивното буквално значење е различно од говорниот чин што го претставуваат (замолување). Но, примарниот илокуциски чин не се изведува по пат на инференција, туку преку лингвистичките средства кои станале конвенционални за неговата реализација.

Грејндер и Милс (Grainger & Mills, 2016, стр. 51) наведуваат дека „на директноста и индиректноста не можеме да гледаме како на договорени, фиксни стандарди, туку како на јазични проценки сместени на континуум“ и дека она што се смета за индиректно во една култура може да звучи како директно изразување во друга. Тие ја поврзуваат директноста со одредени групи, на пример со елитните и пониските групи, и со различни општествени вредности како чесност, солидарност, растојание и почитување. (Grainger & Mills, 2016, стр. 52).

Поврзаноста на директноста и индиректноста со учтивоста

Веќе на неколку наврати спомнавме дека директноста и индиректноста често се поврзуваат со учтивоста. Во својата теорија за учтивост, Браун и Левинсон (Brown & Levinson, 1987) наведуваат неколку стратегии за реализација на говорните чинови. Имено, говорителот може да реши да го изврши или да не го изврши говорниот чин. Ако реши да го изврши, тоа може да го направи **директно** (on record), при што на соговорниците им е јасно со каква намера говорителот го извршил говорниот чин (т.е. има само една недвосмислена намера којашто присутните можат да ја препознаат). За разлика од ова, кога говорителот го извршува говорниот чин на **индиректен начин** (off record) тогаш постојат повеќе намери, па не може да се смета дека извршителот се определил за една конкретна намера.

Според Браун и Левинсон (Brown & Levinson, 1987, стр. 94), директните говорни чинови се во согласност со максимите на Грајс (Grice, 1975): да бидеме искрени (максима за квалитет), да не кажуваме помалку или повеќе отколку што е неопходно (максима за квантитет), она што го кажуваме да биде во врска со темата на конверзацијата (максима за релевантност) и да бидеме прецизни во изразувањето, да избегнуваме двосмисленост и нејасност (максима за начин). Понатаму, тие наведуваат дека во комуникацијата луѓето ретко се придржуваат кон овие максими, бидејќи мораат да ги задоволуваат потребите на лицето.³ Со тоа, тие го ставаат директното и индиректното изразување во врска со учтивоста која ја сметаат како причина за прекршувањето на овие максими.

Извршувањето на говорниот чин директно, без **ублажување** (bald, without redress) претставува негово извршување на најдиректен и најјасен можен начин, недвосмислено и концизно. Како пример ќе ги наведеме случаите кога велиме *Внимавај!* за да предупредиме некого дека има скала пред него, *Затвори ја вратата!* кога детето ќе влезе дома набрзина и ќе ја

³ Терминот *лице* е на Гофман (Goffman, 1967). Тој го дефинира лицето како позитивна општествена вредност која индивидуата ја стекнала за себе во определен контакт и претставува слика создадена за себе според прифатените општествени норми.

заборави вратата отворена или кога му велиме на совозачот *Светлата ти се запалени*.

Под ублажување (redressive actions) се подразбира модификација на исказот со употреба на јазични средства кои му даваат **лице** на соговорникот. Ублажувањето претставува обид за пресретнување на потенцијалната повреда на лицето така што говорниот чин ќе се изведе на начин, или со модификации или додатоци, кои јасно покажуваат дека не постои намера или желба лицето да се повреди, дека говорителот е свесен за потребите на лицето на соговорникот и дека и тој самиот сака тие да бидат задоволени. Така кога во полн автобус велиме *Се извинувам, може ли малку да се поместите?* барањето е директно, јасно, но тоа е ублажено со говорниот чин извинување, со употреба на прашање за можноста тоа да се изведе и со намалувачот *малку*, со што се укажува дека не станува збор за некое големо барање.

Браун и Левинсон (Brown & Levinson, 1987) ја поистоветуваат индиректноста во изразувањето со конвенционалната индиректност. Оваа стратегија говорителите ја применуваат кога се соочени со две спротивставени сили: од една страна, сакаат да бидат индиректни и да му дадат можност на соговорникот да не го исполни она што го бараат од него; од друга страна, сакаат да бидат јасни и директни (Brown & Levinson, 1987, стр. 132). Конвенционалната индиректност им овозможува да ги постигнат и двете со употреба на фрази и реченици кои во рамките на контекстот во кој се употребени имаат поинакво значење од нивното буквално значење. Сепак, тие се јасни и очигледни за соговорниците, бидејќи таквата нивна употреба е конвенционализирана. Јасно е дека прашањето *Можееш ли да го затвориш прозорецот?* не е прашање за способноста на соговорникот да го затвори прозорецот туку замолување да го направи тоа.

Во својата теорија тие внесуваат уште една категорија на индиректност (off-record), кога и покрај контекстот не може да му се припише само една комуникациска функција на произведениот говорен чин. Со други зборови, оставајќи простор исказот да биде интерпретиран на различни начини, говорителот им дава можност на соговорниците да го интерпретираат неговиот исказ онака како што тие ќе одлучат. Во таквите случаи говорителите кажуваат нешто што е различно од она што, впрочем, сакаат да го кажат па нивниот соговорник мора да ја открие нивната намера по пат на инференција. Браун и Левинсон (Brown & Levinson, 1987, стр. 211) истакнуваат дека процесот на креирање и разбирање на индиректноста не е сосема јасен, но дека во основа процесот се состои од две фази: 1. секогаш има некој активатор/ поттикнувач кој му навестува на соговорникот дека мора да примени инференција; и 2. некој вид на инференција го изведува значењето, т.е. намерата за она што се сакало да се каже. Чест тригер за правење инференции се прекршувањата на максимите на Грајс (Grice, 1975), но процесот на инференција е сè уште прашање кое предизвикува жестоки дебати. Во стратегиите за формулирање на говорните чинови тие ги наведуваат навестувањето, кажувањето помалку или повеќе отколку што е неопходно, употребата на тавтологија, метафората, реторичките прашања и сл.

Директноста и индиректноста како когнитивен напор за декодирање на пораката (теорија на релевантност)

Прагматичарите, главно, се согласуваат дека каква било анализа на индиректното изразување мора да почне со кооперативниот принцип на Грајс и теоријата за конверзациските максими и конверзациските импликатури кои произлегуваат од неа. (Grice, 1975). Додека Грајс ја поврзува индиректноста со говорителот и неговото прекршување на максимите за кооперативност, Спербер и Вилсон (Sperber & Wilson, 1986) сметаат дека индиректноста може да се определи според когнитивниот напор кој соговорниците го вложуваат за разбирање на пораката. Според нив, постојат два модела на комуникација. „Според моделот на кодирање, комуникацијата се остварува преку кодирање и декодирање на пораките. Според инферентниот модел, комуникацијата се остварува така што говорителот дава соодветни показатели за своите намери, а соговорникот изведува инференции за неговите намери според дадените показатели“. (Sperber & Wilson, 1986, стр. 24). Но, јазично кодираното значење на реченицата не мора да соодветствува со значењето кое говорителот сака да го пренесе. Според тоа, значењето добиено со декодирање на пораката не мора да биде еднакво со значењето изведено по пат на инференција.

Активаторот/ поттикнувачот кој го води процесот на разбирање на пораката е принципот на релевантност. Релевантноста на знаците што ги дава говорителот ги поттикнува инферентните процеси кај соговорникот кои се когнитивни. Вилсон и Спербер (Wilson & Sperber, 2012, стр. 64) наведуваат дека „човековиот когнитивен систем се стреми да ги процесира оние знаци кои се најрелевантни“. При определување на значењето на пораката не е доволно таа да биде декодирана. Може да постои потреба за елиминација на двосмисленоста, препознавање на импликациите, определување на илокуциското значење, толкување на метафорите и на иронијата и сл. Контекстот игра значајна улога при интерпретирање на пораката. Во основа, контекстот е психолошка конструкција, збир на претпоставки на говорителот за светот. „Тие претпоставки не се однесуваат само на дадената околина, туку и на претпоставките за иднината, научните хипотези и религиозните верувања, анегдотите, општите културни претпоставки, како и на мислењето за менталната состојба на говорителот“. (Sperber & Wilson, 1986, стр. 15). Вилсон и Спербер (Wilson & Sperber, 2012) ги користат термините експликација (explicature) за дефинирање на она што говорителот експлицитно го кажува и импликација (implicature) за другите значења кои говорителот ги пренесува. Така исказот на Лиза во примерот

АЛАН ЏОНС: Сакаш ли да вечераш со нас?

ЛИЗА: Не, фала. Јадев.⁴

⁴ Примерот е на Вилсон и Спербер (Wilson & Sperber, 2012, стр. 11), а преводот е на авторот: ALAN JONES: Do you want to join us for supper? LISA: No, thanks. I've eaten.

ја содржи експликатурата дека таа веќе вечерала таа вечер и импликатурата дека затоа не сака да вечера со нив сега.

Реченичните рамки и реализацијата на говорните чинови

Според својата граматичка структура, речениците може да бидат исказни, прашални, императивни и извични. Типично, во прагматичка смисла, прашањата се користат за барање информации, исказните за искажување состојби и настани, императивните за давање наредби, извичните за изразување емоции. Ова се нивните директни употреби, но тие не се единствени: реторичките прашања може да потврдуваат некоја состојба, императивните реченици да се користат за поканување, а исказните реченици за да се даде приговор. При разгледување на оваа појава, Браун и Левинсон (Brown & Levinson, 1987, стр. 134) заклучуваат дека „категиорите директност и индиректност не се стриктно поврзани со јазичните форми, туку со тоа како јазичните форми се употребени во дадениот контекст“. И Хернандез (Hernandez, 2001, стр. 23) наведува дека „реченичните форми секогаш имаат директна илокуциска сила изразена преку перформативните глаголи кои ја именуваат нејзината сила или преку самата структура на реченицата“ и дека „секоја реченица која има поинаква сила од онаа со која директно се поврзува заради перформативниот глагол што го содржи или заради самата нејзина структура, може да се смета за индиректен говорен чин“. Хернандез направила корпусна анализа за употребата на реченичните рамки во десет говорни чина. Нејзината анализа претставена во табела 1 покажува дека исказните реченици се соодветни за сите говорни чинови, додека другите видови реченици може да бидат несоодветни за некои од нив.

Чин	Исказна реченица	Прашална реченица	Императивна реченица
Наредување	33	0	127
Замолување	8	159	13
Давање совет	58	3	132
Предупредување	60	1	89
Молење	7	3	95
Сугерирање	33	42	35
Заканување	46	1	1
Поканување	16	11	78
Понудување	27	61	17
Ветување	сите	0	0

Табела 1

Распределба на реченичните рамки според Хернандез

Тука би сакале да обрнеме внимание и на *перформативните искази* како начин на формулирање на директните говорни чинови. За нив Остин (Austin, 1962) вели дека не се информативни, туку претставуваат дејство во моментот. Експлицитните перформативни искази содржат глаголи како *се обложувам, ветувам, оставам во наследство* и сл. кои го именуваат говорниот чин кој едновременно и се извршува. Така со изговарањето на овие глаголи се извршуваат говорните чинови на обложување, ветување, оставање наследство. Тие го именуваат говорниот чин што го извршуваат. За формирање на експлицитни искази, овие перформативни глаголи се употребуваат во прво лице еднина, во својата несвршена, активна форма (*Ветувам дека ќе дојдам; Те советувам да не одиш; Се извинувам што не дојдов*).

Директноста и индиректноста како израз на културата

Несомнено е дека културата и јазикот меѓусебно се поврзани. Грејнџер и Милс (Grainger & Mills, 2016) гледаат на културата како на динамична и хетерогена група на вредности, верувања и идеологии кои се одразуваат во практиките на таа култура. Различни култури развиваат различни типови на однесување важни за комуникацијата во нивното општеството. Како такви, Вјежбицка (Wierzbicka, 2003) ги наведува приватноста, интимноста, растојанието, објективизмот, срдечноста и љубезноста.

Влијанието на културата за изборот на стратегијата за реализирање на говорните чинови често било предмет на истражување. Во Кусевска (2014) како причини за изборот на различни стратегии ги наведуваме перцепцијата на ситуацијата, перцепцијата на општествените фактори, сфаќањето на лицето и видовите учтивост. Така, при формулирање на говорниот чин на приговарање, за македонските говорители првите три најтешки прекршоци се неправилно оценување на тестот од страна на професорот, правење долги паузи за време на работното време од страна на колегите и премолчување за оштетување направено на автомобилот позајмен од пријател. За американските говорители, пак, најтешки прекршоци претставуваат одењето преку ред, забораването да се врати тетратката позајмена од колегата и послужување со вашата храна од страна на цимерот без прашање. Слично, Нешковска (2014) забележува дека постојат разлики во перцепцијата на вредноста на општествениот параметар *блискост* кај македонските и кај англиските испитаници. При тоа, македонските испитаници покажале спремност за побрзо спуштање на нивото на формалност со недвосмислена цел да го намалат растојанието и да ја зголемат блискоста со своите соговорници.

Сфаќањето за лицето е еден од водечките фактори за организација на говорот и според него се определува преферентноста на културата кон позитивната или негативната учтивост. Англоамериканската култура ја почитува независноста на луѓето и избегнува какво било наметнување и со тоа покажува преферентност кон негативната учтивост. На единките се гледа како на слободни индивидуи кои имаат право на свое мислење, верување и сл.

Македонската култура повеќе ги вреднува солидарноста и пријателството, покажувајќи преферентност кон позитивната учтивост. Оттука, таа развила стратегии на инволвираност и блискост. Тоа се покажува и во нашите истражувања на говорните чинови.

Сепак, примерите од практиката развиени во едно општество не се подеднакво прифатени од сите негови припадници. Тоа се однесува и на директноста и индиректноста чии стереотипи се поврзуваат со една или со друга култура. Така, за Британците се вели дека се резервирани и индиректни (Fox, 2004), за Јапонците дека се нејасни и често двосмислени (Pizziconi, 2009), а за културите од Источна Европа дека се многу директни. (Wierzbicka, 2003). И за македонските говорители често слушаме квалификации дека се директни. Впрочем, и тие самите, во контакт со други култури, доаѓаат до таков заклучок. Но, во рамките на секоја од овие заедници има групи, подгрупи и индивидуи со поинакво однесување кои придонесуваат за комплексноста и разновидноста и ја разбиваат сликата за стереотипното однесување и зборување.

Рамка за анализа на говорните чинови

Хернандез (Hernandez, 2001) смета дека говорните чинови се прототипични категории и при нивната анализа се земаат предвид следните карактеристики:

1. Вршителот на дејството: говорителот, соговорникот или некое трето лице;
2. Времето на дејството: во минатото, сегашноста или иднината;
3. Способноста на вршителот: треба да може да се претпостави колку вршителот на дејството е способен да го направи тоа;
4. Волјата на говорителот: колку говорителот сака дејството да се изврши;
5. Волјата на соговорникот: колку соговорникот сака дејството да биде извршено;
6. Степенот на штетата/ добивката: до кој степен реализацијата на дејството претставува нешто позитивно (добивка) или негативно (штета) за говорителот, соговорникот или за трето лице;
7. Задолжителноста: колку лицето кое треба да го изврши дејството има слобода да решава дали и како ќе го изведе;
8. Степенот на ублажување: колку силата на говорниот чин е ублажена;
9. Степенот на моќ: каде се наоѓаат говорителот и соговорникот на хиерархиската скала;
10. Степенот на општествено растојание: колкава е блискоста меѓу говорителот и соговорникот;
11. Степенот на формална определеност на контекстот: дали контекстот во кој е произведен исказот е формален или неформален.

Едно од главните прашања во врска со истражувањето на говорните чинови е собирање на истражувачкиот материјал. Она што е карактеристично за поновите истражувања е дека тие го опфаќаат и мислењето на учесниците.

(Grainger & Mills, 2016; Kádár & Haugh, 2013; Locher, 2006). Во овие истражувања помалку внимание се обрнува на јазичниот материјал добиен со *Прашалник за анализа на дискурс*, а повеќе на оној собран по природен пат во спонтани разговори. Грејнџер и Милс (Grainger & Mills, 2016) во својата анализа на директноста и индиректноста го прифаќаат дискурзивниот приод, сметајќи дека тој подобро ја опфаќа комплексноста на директното и индиректното изразување. Својата анализа ја прават врз основа на спонтани разговори од секојдневната комуникација, игри по улоги и интервјуа со билингвални говорители. Анализата на собраниот материјал ја вршат со комбинација на неколку методи и приоди. Еден е приодот на *интеракциската социолингвистика* кој се потпира врз некои концепти на Грајс и на Браун и Левинсон (како позитивна и негативна учтивост), но се смета дека обраќањата во дискурсот се важни и дека значењето се гради во текот на интеракцијата, а не само во посебните говорни чинови. Интеракциската социолингвистика се потпира на *етнографијата* и *етнометодологијата*. Главен придонес на етнографијата е нејзиното поврзување на јазикот и социокултурната база на говорителите. Неа ја развил Хајмс (Hymes, 1972) кој смета дека употребата на јазикот не може да се објасни ако не се знаат културните сфаќања на групата. Етнометодологијата (Garfinkel, 1967), пак, посебно внимание обрнува на начинот на кој говорителите го користат општественото и културното знаење за да го организираат својот живот. Предвид ја земаат и *конверзациската анализа* (Sacks et al., 1974), која ја анализира конверзацијата како организирана размена на обраќања низ кои се формира значењето. А може да го додадеме и приодот на *заедници на дејствување* во кој фокусот е на групата која во текот на својата заедничка работа на некоја задача произведува примери од практиката и концепти за тоа што е соодветно однесување. Целта на овој приод е да се промовира нов начин на анализа на директноста и индиректноста со излегување од рамките на исказот и вклучување на целиот контекст. Сепак, и покрај големиот број теории и обиди за излегување од рамката на истражување која доминираше до 2000 година, влијанието на теоријата на Браун и Левинсон сè уште не е надминато.

Користена литература

- Austin, J. L. (1962). *How to do things with words*. Oxford: Oxford University Press
- Brown, P., & Levinson, S. ([1978] 1987). *Politeness. Some universals in language usage*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Clark, B. (2013). *Relevance Theory*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Fox, K. (2004). *Watching the English: The Hidden Rules of English Behaviour*. London: Hodder.
- Garfinkel, H. (1967). *Studies in Ethnomethodology*. New York: Prentice Hall.
- Geis, L. M. (1995). *Speech acts and conversational interaction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Goffman, E. (1967). On face-work: an analysis of ritual elements in social interaction. In E. Goffman, *Interactional Ritual: Essays on face-to-face behaviour*. New York: Penguin Books, Ltd.
- Grainger, K., & Mills, S. (2016). *Directness and indirectness across cultures*. New York: Palgrave Macmillan.

- Grice, H. P. (1975). Logic and conversation. In P. Cole, & J. Morgan, *Syntax and semantics: Speech acts. Volume 3* (pp. 41-58). New York: Academic Press, Inc.
- Hernandez, L. P. (2001). *Illocution and cognitiotn: a constructural approach*. Universidad de La Rioja.
- Hymes, D. H. (1972). On Communicative Competence. In J. P. Holmes (Ed.), *Sociolinguistics* (pp. 269-293). Harmondsworth: Penguin.
- Kádár, D. Z., & Haugh, M. (2013). *Understanding politeness*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kusevska, M. (2014). Приговарање [Complaining]. In M. Kusevska, Z. Trajkova, S. Neshovska, & F. Smichkovska, *Говорни чинови: барање, заблагодарување, извинување и приговарање во англискиот и во македонскиот јазик* [Speech acts: requesting, expressing gratitude, apologising and complaining in English and Macedonian] (pp. 269-320). Skopje: Akademski pechat.
- Locher, M. (2006). Polite behaviour within relational work: the discursive approach to politeness. *Multilingua* 25 (3), 249-267.
- Neshovska, S. (2014). Заблагодарување [Thanking]. In M. Kusevska, Z. Trajkova, S. Neshovska, & F. Smichkovska, *Говорни чинови: барање, заблагодарување, извинување и приговарање во англискиот и во македонскиот јазик* [Speech acts: requesting, expressing gratitude, apologising and complaining in English and Macedonian] (pp. 138-194). Skopje: Akademski pechat.
- Pinker, S. (2007). The evolutionary social psychology of off-record indirect speech acts. *Intercultural Pragmatics* 4-4, 437-461.
- Pizziconi, B. (2009). Stereotyping Communicative Styles in and out of the Language and Culture Classroom: Japanese Indirectness, Ambiguity and Vagueness. In R. Gomez Moron, M. Padilla Cruz, L. Fernandez Amaya, & M. De la O Hernandez Lopez, *Pragmatics Applied to Language Teaching and* (pp. 221-254). Cambridge: Cambridge Scholars.
- Sacks, H., Schegloff, E., & Jefferson, G. (1974). A Simplest Systematics for the. *Language* 50 (4), 696-735.
- Searle, J. R. (1979). *Expression and meaning. Studies in the theory of speech acts*. Cambridge: Cambridge university Press.
- Sperber, D., & Wilson, D. (1986). *Relevance. Communication and cognition*. Oxford: Blackwell Publishers Ltd.
- Wierzbicka, A. (2003). *Cross-cultural pragmatics. The semantics of human interaction*. Berlin: Walter de Gruyter and Co.
- Wilson, D., & Sperber, D. (2012). *Meaning and relevance*. Cambridge: Cambridge University Press.

Marija Kusevska

Goce Delchev University, Republic of Macedonia

Theoretical Perspectives of Directness and Indirectness

Abstract: Directness and indirectness often cause misunderstanding in intercultural communication, which leads to participants being evaluated as rude, disinterested, insolent, impolite, etc. Directness and indirectness are closely related to speech acts. An impetus for this paper is the increased interest in speech act analysis both in the Macedonian language and in contrast with other languages. Here we give an overview of the theories about direct and indirect speech acts and their dependence on the culture in which they are produced. We also propose a framework for their study.

Keywords: *speech acts, inference, conventional, politeness.*

ГОД. III
БР. 6

ПАЛІМПСЕСТ

РАЛІМРСЕСТ

VOL. III
NO 6